

Mistere orientale

M... BUTTERFLY de David Henry Hwang. Traducerea: Ada Lupu ● TEATRUL ODEON ● Data reprezentației: 21 ianuarie 2000 ● Regia: Ada Lupu ● Decorul: Vittorio Holtier ● Costumele: Doina Levintza ● Coregrafia: Răzvan Mazilu ● Distribuția: Florin Zamfirescu (Gallimard), Marius Stănescu (Song Liling), Irina Mazanitis (Helga), Jeanine Stavarache (Tovarășa Chin), Dan Bădărău (Marc), Elvira Deatcu (Fata tânără), Constantin Cojocaru (Judecătorul).

Despre piesa lui David Henry Hwang auzisem - adică, citisem - încă de acum mai mulți ani, când făcea un succes fulminant pe scenele occidentale. Din relatările confrăților nu înțelesesem, e drept, prea mult în privința conflictului, dincolo de faptul că acesta era inspirat dintr-un caz real: acuzat de spionaj și judecat pentru trădare, un diplomat francez descoperă că amanta sa chinezoaică, pe care o frecventa de vreo douăzeci de ani, este bărbat; și, pe deasupra, agent al regimului comunist... Mărturisesc că nu prea pricepusem "nodul" chestiunii - cum vine asta, să nu-ți dai seama că...? Nici comentariile referitoare la conotațiile textului, la raportul și diferența dintre culturi, dintre civilizația europeană și cea asiatică, inclusiv în chestiunea veșnic delicată a bipolarității masculin-feminin, nu mă ajutaseră să mă lămuresc mai mult. Ascultând acum piesa, în traducerea regizoarei Ada Lupu (traducere a cărei cursivitate se poticnește uneori, din nenorocire, în "gropi" precum "Ești atât de *exhibată* încât..." - o fi antonimul lui *inhibată* sau un derivat de la *hibă*?), nu m-am luminat prea tare în direcția pomenită, dar mi-am dat seama că, în fond, acesta este un amănunt deloc esențial, în ciuda luminii senzaționale pe care o aruncă asupra întâmplărilor. Asta pentru că textul lui Hwang vorbește despre lucruri mult mai importante: despre dragoste și esența ei inalienabil mistică și misterioasă, despre relațiile dintre sexe, dar și despre relația dintre iubire și sex, despre forța miturilor și modelelor

culturale, ca și despre perversitatea lor ascunsă (după cum sugerează însuși titlul, celebra operă a lui Puccini, *Madame Butterfly*, servește drept fundamental termen de referință privind ecuația bărbat occidental-femeie orientală, văzută însă în mod diferit de orientali și de occidentali), despre, nu în ultimul rând, artă și realitate (deloc întâmplător, "chinezoaica" este un actor-cântăreț, artist al faimoasei Opere de la Beijing, gen teatral-muzical în care toate rolurile, inclusiv cele feminine, sunt jucate, prin tradiție, de bărbați). Departe de a fi, după părerea mea, un exemplar mai sofisticat al teatrului de bulevard, încă și mai departe de a fi - cum își dădea cineva cu presupusul în seara premierei - o "piesă despre homosexuali" (?!), M... *Butterfly* este un text multistratificat, bogat în teme și sugestii extrem de variate, al cărui limbaj, alternând cruditatea plastică a unor expresii cu un umor când mai direct, când mai subtil, îi dezvăluie și îi păstrează, în același timp, o ambiguitate de incontestabil farmec. Pe scurt, o piesă pe care ar fi fost păcat să nu o fi văzut și noi.

Alegând-o, regizoarea Ada Lupu - practic, debutantă, căci are la activ, în afara spectacolului de licență (susținut la Iași, cu *Cântecul lebedei* de Cehov), doar câteva asistențe de regie - a dovedit un curaj artistic puțin întâlnit, din păcate, la tinerii creatori români de teatru; cu un text de asemenea dificultate își putea "rupe gâtul" și un regizor mult mai experimentat, fiindcă e nevoie doar de un milimetru de... să-i zicem lipsă la

măsură, pentru ca montarea să-și piardă tonul just și să eșueze în plitudinile definitive sau în vulgaritate irepresibilă. Ei bine, această justete a tonului nu dispăre nici o clipă în spectacolul de la Odeon, care este de o claritate, de o "rotunjime" și de un echilibru surprinzătoare pentru un artist atât de puțin "exersat". Poezia mereu prezentă, o anume gingășie a privirii și, totodată, o persiflare în surdină dau montării o aură de mister absolut "oriental", care te atrage și te cucerește. Cu atât mai mult cu cât toate componentele spectacolului - decorul intens expresiv al lui Vittorio Holtier, costumele rafinate, elegante ale Doinei Levintza, muzica (aleasă, bănuiesc, tot de către regizoare) și coregrafia atent cizelată a lui Răzvan Mazilu - își răspund într-o coerență stilistică rar întâlnită, și ea, în spectacolele tinerilor. Ba chiar și în ale mai puțin tinerilor...

O pondere specială revine, în această combinație, jocului actoricesc, de care depinde, în ultimă instanță, totul. La acest capitol, elogiul fără rezervă merită interpretii principali, Florin Zamfirescu (Gallimard, diplomatul francez) și Marius Stănescu ("amanta chinezoaică"). E greu de spus cine trebuie admirat mai mult, Florin Zamfirescu, fiindcă are de jucat dragostea și atracția senzuală față de o făptură despre care el, ca persoană particulară, știe că este *altceva* decât s-ar crede - și le joacă impecabil -, sau Marius Stănescu, fiindcă are de jucat un travesti care să ne "păcălească", dându-ne, în același timp, presimțirea unei taine ce rămâne nedezlegată până aproape de final. În orice caz, duetul acestor excelenți actori atinge desăvârșirea și justifică din plin ovațiile pe care ei le-au primit la sfârșitul reprezentației. Cu roluri mai mici, unele - de "coloratură", având în primul rând misiunea de a susține jocul protagoniștilor, Jeanine Stavarache și Irina Mazanitis, Elvira Deatcu, Dan Bădărău și Constantin Cojocaru au alcătuit o echipă ireproșabilă, promptă și corectă în reacții.

În măsura în care impresia "civilă" a unui cronicar are importanță, trebuie să spun că, dincolo de satisfacția profesională, de puține ori mi s-a întâmplat, în ultimul timp, să mă simt atât de bine la un spectacol. Iar faptul că acest spectacol aparține unui regizor tânăr este o bucurie în plus.

Alice Georgescu

În prim-plan,
Florin Zamfirescu
și Marius Stănescu

foto: Mihai Musceleanu